

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w Noc Muzeów 2015

Zapewne wszyscy, choć może nie do końca, zdają sobie sprawę, że zbieranie pamiątek będących, często jedyną możliwością, czymś co może przypomnieć nam mile spędzone chwile, jest nie tylko zajęciem ciekawym i godnym polecenia ale także czymś co może sprawić wiele radości, a i wywołać zazdrość, u innych. Może stać się zarzewiem ich chęci do przeżycia czegoś podobnego i, dzięki temu, może poprzez podjęte w konsekwencji obejrzenia takich zbiorów działania, zmienić ich dalsze życie. Zmienić na ciekawsze, lepsze, obfitujące w momenty ekscytujące, ale może także, choć pośrednio, zmienić życie ich rodzin, znajomych czy sąsiadów. A, że uprawianie turystyki jest zajęciem ze wszech miar pozytywnym tego przecież nikomu nie trzeba tłumaczyć.

Dlatego właśnie nie ma nic dziwnego w tym, że w przeddzień jubileuszu Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze, postanowiono pokazać innym pamiątki ze zbiorów działaczy tego oddziału. Na ogłoszoną prośbę odpowiedziało kilkunastu najaktywniejszych społeczników i dzięki przekazanym przez nich pamiątkom można było przygotować konkretną wystawę, która została otwarta w Noc Muzeów w Muzeum Karkonoskim w Jeleniej Górze. Dyrektor muzeum pani Gabriela Zawila nie po raz pierwszy wykazała wolę współpracy i wraz ze swoim zespołem, nie tylko udostępniła salę wystawienniczą, ale także pomogła w profesjonalnym przygotowaniu tejże wystawy.

Foto: Krzysztof Tęcza

Wernisaż wystawy „Trofea Oddziału PTTK Sudety Zachodnie w Jeleniej Górze” zaplanowano na późne godziny wieczorne w sobotę 16 maja 2015 r., ale przedtem, niejako na zachętę, otwarto ustawioną na Placu Ratuszowym wystawę „Od Towarzystwa Tatrzańskiego do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego” (przygotowaną z materiałów Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK w Krakowie). Na dużych planszach zaprezentowano zdjęcia i dokumenty oraz teksty przybliżające dzieje ruchu turystycznego. Zaprezentowane materiały pozwolą wszystkim dowiedzieć się gdzie i kiedy powstawały pierwsze organizacje turystyczne, ale także mogą wywołać duże zaskoczenie, gdyż nie wszyscy wiedzą o tym, że dzięki pierwszym działaniom w tym zakresie stało się możliwe stworze-

nie podwalin pod utworzenie ratownictwa górskiego, narciarstwa, ochrony przyrody czy w końcu zapoczątkowanie wydawania specjalistycznych wydawnictw.

Wystawę na Placu Ratuszowym otworzył Jerzy Kapłon oraz Jacek Potocki – przedstawiciele najwyższych władz PTTK. Obecni byli także przedstawiciele Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze jak i przyjaciele, w tym przybyły z Czech przedstawiciel czeskiego Karkonoskiego Parku Narodowego Miloš Růžicka.

Foto: Krzysztof Tęcza

Wracając jednak do głównego wydarzenia przygotowanego na dzisiejszy wyjątkowy wieczór – wystawę w Muzeum Karkonoskim otworzył jej pomysłodawca Andrzej Mateusiak oraz Gabriela Zawila gospodarz obiektu. Aby ułatwić licznie przybyłym widzom ogarnięcie bardzo bogatej kolekcji (ponad 1000 eksponatów) Andrzej dokonał krótkiej prezentacji.

Wystawę podzielono na trzy obszary. Pierwszy obejmuje pamiątki związane z imprezami własnymi Oddziału. Drugi to eksponaty przekazane przez działaczy Oddziału z ich niejednokrotnie bardzo bogatych zbiorów. Trzeci to wydawnictwa, których autorami są członkowie Oddziału.

Oddział PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze jest spadkobiercą Dolnośląskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (DTTK) powstałego jako pierwsza organizacja turystyczna po 1945 roku na naszym terenie. Później był to Dolnośląski Oddział Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Nic więc dziwnego, że organizowane wtedy pierwsze imprezy turystyczne, a przede wszystkim pamiątki z nimi związane, były często pieczołowicie przechowywane tworząc załączki niejednokrotnie potężnych zbiorów krajoznawczych. Często zbiory te są dzisiaj wyjątkowymi, znajdują się bowiem w nich przedmioty unikatowe, niejednokrotnie zachowane tylko w kilku egzemplarzach. Do takich cennych pamiątek, które można obejrzeć na wystawie należy odznaka z III Rajdu Narciarskiego PTTK z 1954 r. Rajd ten był początkiem bardzo długiej tradycji narciarstwa w naszym Oddziale, w roku obecnym odbyła się już 60 edycja tej imprezy, będącej obecnie najstarszą tego typu imprezą w Polsce. Na wystawie zaprezentowano prawie komplet pamiątek z nią związanych. Inną bardzo znana imprezą Oddziału był

Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Bobrze. Zdarzyło się w historii tej imprezy, że jednorazowo brało w niej udział ponad 500 osad. Ale zbiory tutaj zaprezentowane to nie tylko przedmioty związane z imprezami. Bardzo cenną pamiątką dla naszego Oddziału jest np. książka Zamki Śląskie, którą to otrzymał pierwszy starosta jeleniogórski Wojciech Tabaka w roku 1960 z okazji X-lecia PTTK. Inną ciekawą pamiątką jest praca Waldemara Siemaszko „Przewodnictwo oraz ratownictwo górskie w Karkonoszach” napisana w 1964 roku. Niektóre z eksponatów mogą wydawać się nieco dziwne czy wręcz śmieszne, ale taka była kiedyś rzeczywistość. Do takich niewątpliwie należy tekst przysięgi przewodnickiej z roku 1969. Wartościowymi eksponatami są wydawnictwa. Wśród działaczy naszego Oddziału mamy autorów przewodników i podręczników, tłumaczy, podrózników, naukowców czy poetów. Gdybyśmy chcieli pokazać tylko najcenniejsze eksponaty z ich ogromnych zbiorów zabrakłoby miejsca wystawienniczego w muzeum, dlatego jest tutaj zaprezentowana tylko niewielka część dostarczonych pamiątek.

Foto: Krzysztof Tęcza

Na potrzeby dzisiejszej wystawy swoje „skarby” użyczyli:

Olga Danko - Ściegny.

W PTTK od 1981 r., przewodnik sudecki, instruktor przewodnictwa i narciarstwa. Organizator obozów narciarskich i wspinaczkowych dla dzieci i młodzieży. Wykładowca na kursach przewodnickich. Pomyślnodawca i wydawca materiałów promocyjnych dotyczących Sudetów Zachodnich.

Emil Mendyk z Mysłakowic.

W PTTK od 1987 r., przewodnik sudecki, wrocławski i drezdeński. Filozof, tłumacz języka niemieckiego, autor tekstów krajoznawczych. Od 2004 r. bierze udział w wytyczaniu i promocji polskich tras Drogi św. Jakuba.

Marek Gołębiowski z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1967 r., organizator imprez turystycznych w środowisku wojskowym, kolekcjoner odznak turystyki kwalifikowanej oraz obiektów PTTK, emerytowany pułkownik WP. Absolwent WOSR, prezes Jeleniogórskiego Stowarzyszenia Żołnierzy Radiotechników „Radar”.

Piotr Gryszel z Jeżowa Sudeckiego.

Doktor nauk ekonomicznych, pracownik naukowy Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, przewodnik sudecki, przewodnik po Pradze, pilot wycieczek. Od 2007 r. członek komisji egzaminacyjnej do spraw przewodników górskich sudeckich powołanej przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego, od 2011 r. jej przewodniczący. Autor ponad 100 publikacji naukowych oraz opracowań krajoznawczych.

Foto: Krzysztof Tęcza

Jan Hanc z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1964 r., nauczyciel, przewodnik sudecki, literat, poeta, laureat wielu konkursów literackich. Wydał m.in.: Fuga z Gór Izerskich, Poezje, Złe urodzenie, Podróż zimowa. Członek władz Towarzystwa Karkonoskiego.

Janusz Jachnicki z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1965 r., pilot wycieczek, przewodnik sudecki, przewodnik po Trójmieście, Kaszubach, Darze Pomorza i Pradze, instruktor Nordik Walking i żeglarstwa, jachtowy sternik morski. W latach osiemdziesiątych członek władz Koła Przewodników Gdańskich. Uczestnik strajku w Stoczni Gdańskiej 1980 r., założyciel NSZZ Solidarność Łączności i pierwszy przewodniczący Krajowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ Solidarność Pracowników Łączności. Twórca witraży, poeta, kabareciarz.

Tomasz Łuszczyński mieszkający zarówno w Borowicach jak i we Wrocławiu.

Przewodniczący Komisji Geocachingu przy Oddziale PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze. Przewodnik sudecki, Przewodnik Turystyki Górskiej. Kolekcjoner oraz projektant, producent i dostawca geocoinów. Twórca receptury produktu regionalnego *Likier karkonoski* i jego producent.

Andrzej Mateusiak z Kowar.

W PTTK od 1980 r., przewodnik sudecki, instruktor przewodnictwa, Przewodnik Turystyki Kajakowej, znakarz szlaków górskich. Pracownik i działacz PTTK. Od 1998 r. komandor Międzynarodowych Spływów Kajakowych na Bobrze, kierownik kilku kursów przewodnickich, inicjator i realizator oznakowania szlaków rowerowych na obszarze Euroregionu Nysa, inicjator i realizator szkoleń dla przewodników sudeckich w Czechach i Niemczech ze środków europejskich.

Janusz Milewski z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1973 r., Przewodnik Turystyki Górskiej, Instruktor Krajoznawstwa Regionu, współorganizator rajdów turystycznych. Kolekcjoner autografów, znaczków pocztowych i kopert okolicznościowych. Autor regulaminów odznak turystycznych i wzorów odznak rajdowych.

Foto: Krzysztof Tęcza

Piotr Norko ze Świerzawy.

W PTTK od 1980 r., nauczyciel, przewodnik sudecki, instruktor przewodnictwa, regionalista. Od 1979 r. do dziś organizator Szkolnych Rajdów Turystycznych „Wielisławka”. Wykładowca na kursach przewodnickich, działacz LOP i PTSM. Autor kilkunastu książek o tematyce przyrodniczej Gór Kaczawskich.

Jan Owczarek z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1973 r., nauczyciel, przewodnik sudecki, krajoznawca, poeta. Członek Jeleniogórskiego Klubu Literackiego. Wydał pięć tomików poezji, tomik prozy oraz szkice polonistyczne. Odznaczony godnością *Nauczyciel Kraju Ojczystego*. Wykładowca na kursach przewodnickich, kolekcjoner.

Arkadiusz Paul - Ściegny.

W PTTK od 2011 r., przewodnik sudecki, wspinacz skałkowy, fotografik. Uczestnik wyprawy Tapac Amaru Expedition (2009 r.), podczas której jako pierwszy Polak dotarł do najwyższej położonych inkaskich ruin Incawasi w Puncuyoc bocznym łańcuchu Kordyliery Vilcabamba.

Jacek Potocki z Mysłakowic.

Przewodnik sudecki i Przewodnik Turystyki Górskiej. Działacz społeczny w PTTK, Towarzystwie Izerskim i Klubie Przyrodników. Członek Rady Naukowej Karkonoskiego Parku Narodowego. Profesor nadzwyczajny i kierownik Wydziału Ekonomii, Zarządzania i Turystyki na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu w Katedrze Gospodarki Przestrzennej w Jeleniej Górze. Członek ZG PTTK. Autor wielu publikacji, zarówno naukowych jak i krajoznawczych.

Foto: Krzysztof Tęcza

Edmund Rakowski ze Świeradowa Zdroju.

W PTTK od 1959 r., przewodnik sudecki, instruktor przewodnictwa, Instruktor Krajoznawstwa Polski, porucznik w stanie spoczynku, harcmistrz ZHP, członek Szarych Szeregów, członek ZBOWiD. Kolekcjoner trofeów turystycznych posiadający jedną z największych kolekcji w kraju.

Jan Tyczyński z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1968 r., przewodnik sudecki, Przewodnik Turystyki Motorowej, Przewodnik Turystyki Pieszej, Przewodnik Turystyki Górskiej. Kolekcjoner znaczków turystycznych, inicjator i realizator Indywidualnych Rajdów Motorowych: Szlakiem Klasztorów i Sanktuariów, Szlakiem Ewangelickiej Architektury Sakralnej, Szlakiem Katedr i Szlakiem Świętego Jana Pawła II.

Krzysztof Tęcza ze Stanisłowa.

W PTTK od 1975 r., Przewodnik Turystyki Pieszej, Przewodnik Turystyki Górskiej, Instruktor Ochrony Przyrody, Juror zbiorów krajoznawczych, Zasłużony Instruktor Krajoznawstwa. Twórca i redaktor Informatora Krajoznawczego, Krajoznawcy i Zeszytów Historycznych. Autor prawie 3000 publikacji. Organizator seminariów i sympozjów krajoznawczych. Kierownik Regionalnej Pracowni Krajoznawczej Karkonoszy. Twórca i organizator *Spacerów krajoznawczych*, kolekcjoner posiadający domową biblio-

tekę krajoznawczą o objętości kilkunastu tysięcy pozycji. Członek Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych oraz juror Ogólnopolskiego Przeglądu Książek Krajoznawczych i Turystycznych w Poznaniu.

Janusz Turakiewicz z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1967 r., Przewodnik Turystyki Pieszej, organizator obozów i rajdów na Mazurach, Ziemi Lubuskiej i w Sudetach oraz wypraw górskich na Półwyspie Iberyjskim. Inicjator ustanowienia Odznaki Turystycznej „Turysta Euroregionu Nysa”. Założyciel Instytutu Gospodarki Turystycznej. Dziennikarz i wydawca, autor publikacji o tematyce turystycznej, hotelarskiej, filatelistycznej, finansowej i prawnej, kolekcjoner.

Waldemar Wiśniewski z Jeleniej Góry.

W PTTK od 1966 r., nauczyciel wychowania fizycznego i biologii, instruktor i działacz ZHP, Przewodnik Turystyki Kolarskiej, organizator biegów na orientację oraz od 1967 r. obozów i kolonii dla młodzieży. Kolekcjoner widokówek (około 100 tysięcy sztuk), kart pocztowych i etykiet zapalczanych. Działacz Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków i Karkonoskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych.

Foto: Krzysztof Tęcza

Udostępnione zostały także eksponaty ze zbiorów nieżyjących już działaczy. Są to:

Waldemar Siemaszko (1931–1994) – przewodnik sudecki, ratownik GOPR, instruktor ratownictwa górskiego. Kierownik schroniska „Kochanówka” (1962 – 1966) i Samotni (1966 – 1994). Jako jeden z pierwszych w Polsce rozpoczął profesjonalne badania i dokumentowanie zjawisk lawinowych. Współpracował z Horską Służbą. Odbił szkolenie w alpejskim ośrodku lawinowym w Davos w Szwajcarii.

Marek Wikorejczyk (1931–2005) – przewodnik sudecki, instruktor narciarstwa, publicysta, wykładowca i egzaminator na kursach przewodnickich, wspinacz górski. Instruktor Krajoznawstwa, Honorowy Przewodnik Turystyki Górskiej PTTK, ratownik GOPR i członek Alpenvereinu, badacz archiwów. Opublikował kilkadziesiąt artykułów i opracowań krajoznawczych. Wydał kilka książek, z których najpopularniejsze to „Wędrówki ze Szklarskiej Poręby” i „U stóp Śnieżki”.

Uczciwie trzeba jednak przyznać, że przybyli na wystawę, najchętniej oglądali zbiory Tomasza Łuspińskiego. Wynikało to zapewne z faktu, iż właściciel prezentowanych znaczków i odznak cały czas opowiadał o swoich poczynaniach, jak i z tego, że kol. Tomek prowadzi pierwszą w Polsce Komisję Geocachingu PTTK. Jest to nowa dziedzina turystyki na tyle zagadkowa a jednocześnie interesująca, że gdy spotka się kogoś znającego się na rzeczy nie sposób nie wysłuchać jego opowieści. Zapewne kilku z uczestniczących w rozmowie widzów niedługo pojawi się na szlaku gdzie będzie poszukiwało ukrytych skrytek!

Foto: Krzysztof Tęcza

Ponieważ w dniu dzisiejszym twórca wystawy Andrzej Mateusiak obchodził jubileusz otrzymał od Gabrieli Zawity piękny, wykonany ze szkła, kwiatek oraz stosowne życzenia. Zebrani w sali odśpiewali mu sto lat. A z podsłuchanych rozmów wynikało niezbiecie, że wszyscy byli bardzo zadowoleni z tak ciekawie spędzonego wieczoru. A nie był to jeszcze koniec przygotowanej przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze atrakcji. Jerzy Kapłon dyrektor Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK w Krakowie wygłosił niezmiernie ciekawą prelekcję pt. „Towarzystwo Tatrzańskie – Polskie Towarzystwo Tatrzańskie 1873-1950 – zarys dziejów”. W stwierdzeniu, że był to ciekawy wykład nie ma żadnej przesady. Mimo, iż wykład trwał prawie półtorej godziny nikt nie wyszedł. Wszyscy słuchali i dziwili się, że do tej pory nie wiedzieli o wielu, zdawałoby się oczywistych sprawach. Ale tak to już jest. Bo to, że inicjatywy podejmowane przez działaczy jeszcze w czasach zaborów dały początek ratownictwu górskiemu, turystyce narciarskiej, to że właśnie wtedy powstawały pierwsze schroniska górskie czy drogi i szlaki turystyczne, to że wówczas wymyślono wspólne jednolite oznakowanie tras turystycznych, wszystkie te działania miały bezpośredni wpływ na rozwój zarówno samej turystyki jak i świadomości turystycznej kolejnych pokoleń udających się w góry.

Niejako naturalnym uzupełnieniem zaproponowanych przez PTTK działań była prezentacja filmów archiwalnych o Jeleniej Górze przygotowana przez Zbigniewa Dygdałowicza. Przybyli na nocny seans widzowie ledwo pomieścili się w sali. Nic więc dziwnego, że szybko znoszono wszelkie siedliska jakie były dostępne. Przyniesiono nawet specjalne leżaki. Filmy prezentowane były jednak tak ciekawe, a czasami przedstawione w nich sytuacje tak zabawne czy niecodzienne, że nikt nie przysnął podczas prawie dwugodzinnej projekcji.

Krzysztof Tęcza